

Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru

výzkumná zpráva

Univerzita Palackého
v Olomouci

O₂

Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru (výzkumná zpráva)

© Kamil Kopecký, René Szotkowski

Univerzita Palackého v Olomouci

Centrum prevence rizikové virtuální komunikace © 2017

ve spolupráci se společností **O2 Czech Republic**

(v 1.5)

OBSAH

1. Úvodní slovo	5
2. Sexting a jeho rizika.....	6
2.1 Co je sexting?.....	6
2.2 Rizika spojená se sextingem.....	6
3. Identifikace výzkumu.....	7
4. Metodologie.....	7
5. Základní výsledky.....	8
5.1 Sexting u českých dětí.....	8
5.1.1 Motivace pro provozování sextingu – představa dětí.....	8
5.1.2 Kdo provozuje sexting častěji – představa dětí.....	9
5.1.3 Sexting u českých dětí – odesílání a sdílení intimních materiálů.....	9
5.1.4 Komu děti intimní materiály odesílají	11
5.1.5 Motivace pro provozování sextingu – skutečnost.....	12
5.1.6 Dítě jako příjemce intimních materiálů.....	12
5.1.7 Nástroje pro realizaci sextingu	13
5.1.8 Je sexting rizikový?.....	13
5.1.9 Koho by dítě kontaktovalo v situaci, kdy byl jeho intimní materiál zneužit ...	14
5.1.10 Sexting a webkamery.....	14
5.1.11 Představy dětí o právní rovině sextingu.....	15
5.1.12 Vývoj sextingu v populaci českých dětí (2010-2017).....	15
5.1.13 Shrnutí.....	16
5.2 Rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru	17
5.2.1 Online přátelství v prostředí sociálních sítí.....	17
5.2.2 Osobní schůzky v reálném světě.....	18
5.2.3 Využívání webkamer v rámci komunikace a online seznamování.....	20
5.2.4 Vnímání rizik spojených s komunikací a osobními schůzkami.....	20
5.3 Děti v prostředí internetu	21
5.3.1 Které osobní údaje děti v prostředí internetu sdílejí.....	21
5.3.2 Žádosti o citlivé osobní údaje.....	21
5.3.3 Které internetové služby české děti využívají.....	22

5.3.4 Kde mají děti umístěn počítač	22
5.3.5 Regulace práce s počítačem.....	23
5.4 Děti a vzdělávání	23
5.4.1 Preventivní vzdělávací akce	23
5.4.2 Sexuální výchova a poučení o sexu.....	23
6. Shrnutí výzkumu.....	26
7. Použitá literatura	27
8. Citace.....	28
9. O realizátorech.....	30
9.1 Centrum prevence rizikové virtuální komunikace PdF UP	30
10. Kontakty na realizátory.....	31

1. Úvodní slovo

Internet je místem neomezených možností, je prostorem pro získávání informací, pro zábavu, prostorem pro komunikaci a slouží také jako nástroj pro seznamování. Ke komunikaci a seznamování je pak využíván nejenom dospělými, ale také dětmi. Ne vždy je ale internetové komunikace bezpečná – s internetovou komunikací a seznamováním se totiž pojí řada rizik, na která jsme se orientovali v našem nejnovějším výzkumu s názvem **Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru 2017**. Výzkum plynule navazuje na výzkumy Nebezpečí internetové komunikace I-V, které realizujeme na území České republiky od roku 2010.

V našem výzkumu jsme se zaměřili na to, zdali české děti v online prostředí provozují sexting (sdílí a šíří vlastní intimní materiály), co je k tomu motivuje, s kým a jak komunikace probíhá a zda vnímají sexting jako rizikový. Zajímalo nás také, jakým způsobem se děti seznamují, které nástroje k seznamování v online prostředí využívají, zda jsou ochotny jít na osobní schůzky s neznámými lidmi z kyberprostoru, zda si dokáží ověřit identitu virtuálních přátel apod.

Do výzkumu, který zrealizovalo Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci ve spolupráci se společností O2 Czech Republic, se zapojilo **4878 dětských respondentů z celého území České republiky** a několik stovek dospělých ve věku 18-25 let, které jsme však do výsledné zprávy nezahrnuli.

Výsledky našeho výzkumu shrnuje právě tato výzkumná zpráva (detailní výsledky jsou rozpracovány v dalších navazujících odborných textech).

Za realizační tým
Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D.
PhDr. René Szotkowski, Ph.D.
Univerzita Palackého v Olomouci

Olomouc, červen 2017

2. Sexting a jeho rizika

2.1 Co je sexting?

Sexting je rizikový komunikační jev, který se v posledních letech stále více stává součástí kyberšikany, kybergroomingu, kyberstalkingu či stalkingu a dalších souvisejících jevů.

Sexting představuje poměrně nový a rychle se rozmáhající fenomén, kterým označujeme **elektronické rozesílání/šíření textových zpráv, vlastních fotografií či vlastního videa se sexuálním obsahem** (Jolicoeur & Zedlewski, 2010; Kopecký, 2012), ke kterému dochází **v prostředí virtuálních elektronických médií – zejména internetu**. Často jsou k sextingu využívány mobilní telefony či tablety.

2.2 Rizika spojená se sextingem

Sexting je rizikový zejména proto, že **oběť potenciálním útočníkům poskytuje citlivý materiál, který může být zneužit k různým formám kybernetických útoků** (např. ke kyberšikaně, cílené manipulaci, vydírání apod.). Tento materiál může v prostředí internetu kolovat i několik let od svého pořízení a lze jej jen velmi obtížně z internetového prostředí odstranit. **I po odstranění materiálů z konkrétních internetových stránek si již oběť nemůže být nikdy stoprocentně jistá, že k opakovanému útoku v budoucnu nedojde** (Kopecký, Szotkowski, & Krejčí, 2014b).

Další riziko, které je spojeno se sextingem, **představuje ztráta společenské pověsti a prestiže**. V souvislosti s tím má oběť problémy např. se získáním nebo udržením zaměstnání či sociálních vztahů, v komunitě pubescentů je pak označována za prostitutku, veřejně dehonestována, urážena a napadána. Sexting tak přechází v kyberšikanu se vzrůstající intenzitou útoků. V řadě případů (např. případy Jessica Renee Logan – 2008, Hope Witsell – 2009, Emma Jones – 2010) skončila kyberšikana spojená se sextingem sebevraždou oběti (Kopecký et al., 2014b).

Sexting **může vést k vážným zdravotním problémům, mezi které patří např. emoční a psychologická úzkost** (Gordon-Messer, Bauermeister, Grodzinski, & Zimmerman, 2013; Sadhu, 2012), **která může vyústit až v sebevražedné sklony** (Curnutt, 2012). Některé studie (Benotsch, Snipes, Martin, & Bull, 2013) realizované v prostředí amerických škol dokazují, že *se sexting pojí s rizikovým sexuálním chováním, zejména s počtem sexuálních partnerů a výskytem případů nechráněného sexu*. Další studie (Dake, Price, Maziarz, & Ward, 2012) rovněž prokazují *souvislost mezi sextingem a užíváním návykových látek, zejména užíváním marihuany, cigaret a nárazovou konzumací alkoholu*.

3. Identifikace výzkumu

Výzkum **Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru** byl zrealizován Centrem prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci ve spolupráci se společností O2 Czech Republic. Navazuje na výzkumy rizikového chování českých dětí v online prostředí, realizované týmem Centra PRVoK (E-Bezpečí) od roku 2010.

4. Metodologie

Procedura

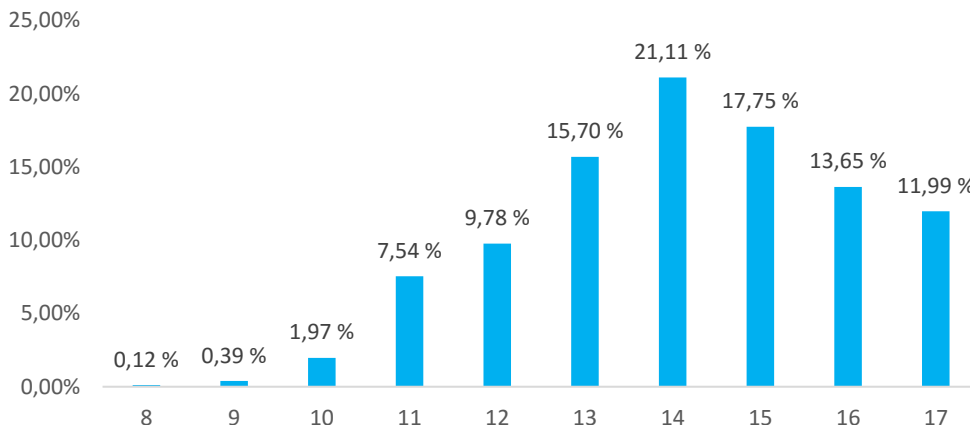
Jako základní výzkumný nástroj byl zvolen anonymní online dotazník, který byl vytvořen v prostředí Google Forms a který byl distribuován do všech krajů ČR – žákům základních a středních škol, rodičům, učitelům a ředitelům základních a středních škol.

Sběr dat probíhal od 1. 3. 2017 do 19. 5. 2017. V následujících týdnech pak proběhlo vyhodnocení dílčích výstupů a jejich interpretace. K detailnímu vyhodnocení dat byl využit statistický software Statistica.

Participantí výzkumu

Do výzkumu se zapojilo celkem **4878 respondentů** (48,77 % chlapců, 50,41 % dívek). Průměrný věk činil $\bar{x}=14,13$, modus $\tilde{x}=14$, rozptyl souboru dosahoval hodnoty $s^2=3,47$ ($s=1,86$). Detailní věkovou strukturu výzkumného souboru zobrazuje následující graf.

Graf 1 Věková struktura

n = 4878

Výzkumný nástroj

Pro potřeby našeho výzkumu byl vytvořen výzkumný nástroj – online dotazník, který se zaměřoval na zjišťování informací o sextingu, rizikovém seznamování v online prostředí a dalších souvisejících fenoménech.

5. Základní výsledky

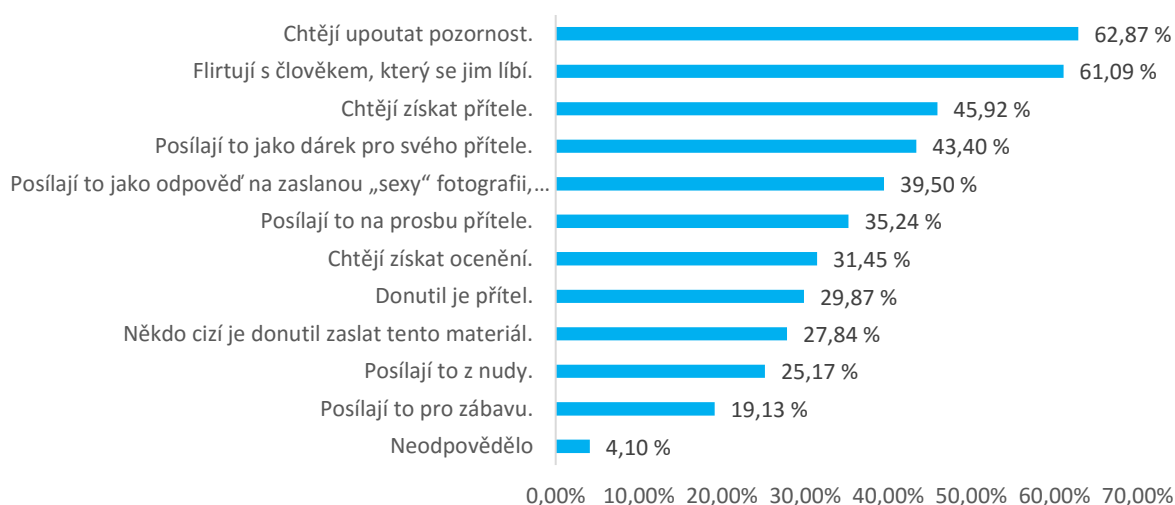
5.1 Sexting u českých dětí

Při zjišťování informací o sextingu jsme vycházeli z toho, že sexting zahrnuje sdílení intimních materiálů ve formě textu, fotografie či videa. V této části našeho výzkumu se zaměříme jak na informace o prevalenci sextingu v populaci dětí, tak i na motivaci k šíření intimních materiálů online prostorem.

5.1.1 Motivace pro provozování sextingu – představa dětí

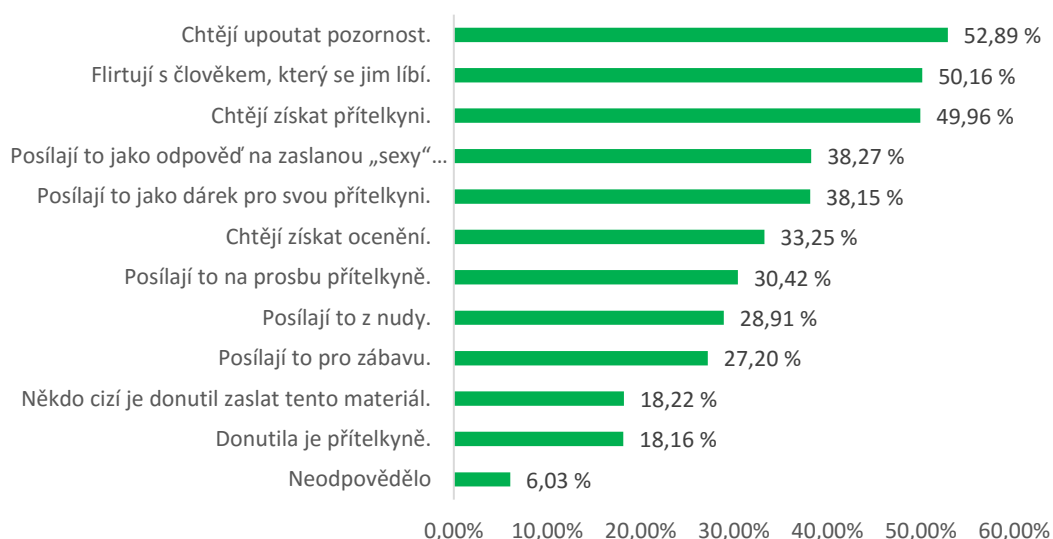
V rámci našeho výzkumu jsme se zaměřili na to, proč vlastně podle samotných dětí sexting probíhá. Zajímaly nás jak představy dětí o motivaci pro provozování sextingu, tak i reálná data. Výsledky jsme rozdělili podle pohlaví, data jsme následně komparovali.

Graf 2 Z jaké důvodu posílají dívky své intimní materiály jiným osobám?

n = 4878

Graf 3 Z jaké důvodu posílají chlapci své intimní materiály jiným osobám?

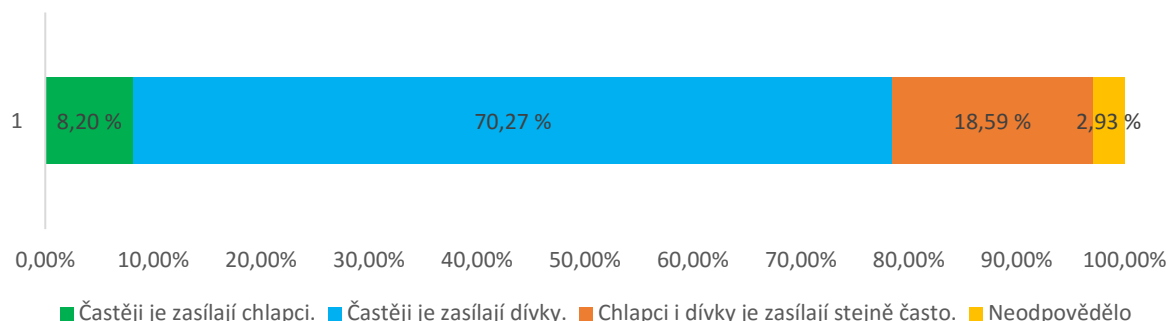

n = 4878

5.1.2 Kdo provozuje sexting častěji – představa dětí

Dětí jsme se rovněž zeptali, zdali si myslí, že provokativní „sexy, erotické“ materiály sdílí v prostředí internetu častěji chlapani nebo dívky.

Graf 4 Kdo provozuje sexting častěji – představa dětí

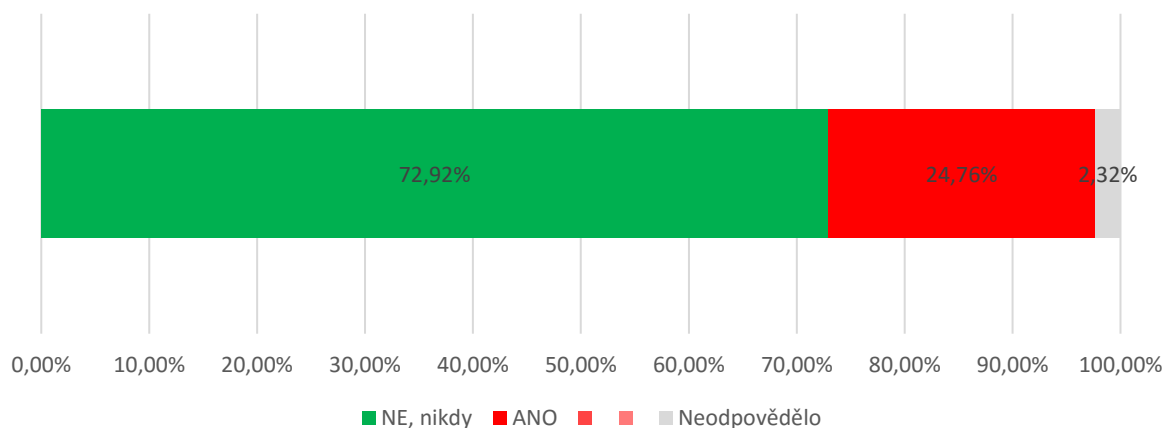
n = 4878

Podle 70 % dětí sexting provozují častěji dívky než chlapani.

5.1.3 Sexting u českých dětí – odesílání a sdílení intimních materiálů

Při analýze prevalence sextingu u českých vycházíme z definice sextingu, podle které termínem sexting označujeme **elektronické rozesílání/šíření textových zpráv, vlastních fotografií či vlastního videa se sexuálním obsahem** (Jolicoeur & Zedlewski, 2010; Kopecký, 2012), ke kterému dochází **v prostředí virtuálních elektronických médií – zejména internetu**. Zaměřujeme se tedy na sexting ve formě textu, fotografií a videa.

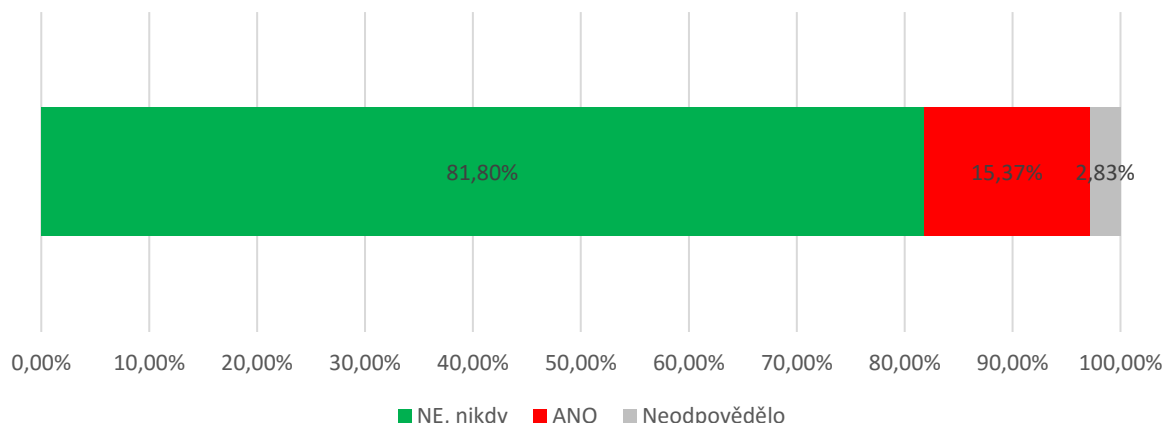
Graf 5 Sexting ve formě textu – odeslání jiné osobě

n = 4878

Sexting **ve formě textu (intimních, erotických zpráv) provozuje 24,76 %** českých dětí (1208 dětí z 4878). Více než 91 % z nich pak tuto formu provozuje zřídka, občas, pravidelně pak intimní zprávy rozesílá přibližně 8-9 %. Tato forma sextingu v zásadě není nebezpečná tak, jako formy ostatní.

Graf 6 Sexting s využitím fotografie – odeslání jiné osobě

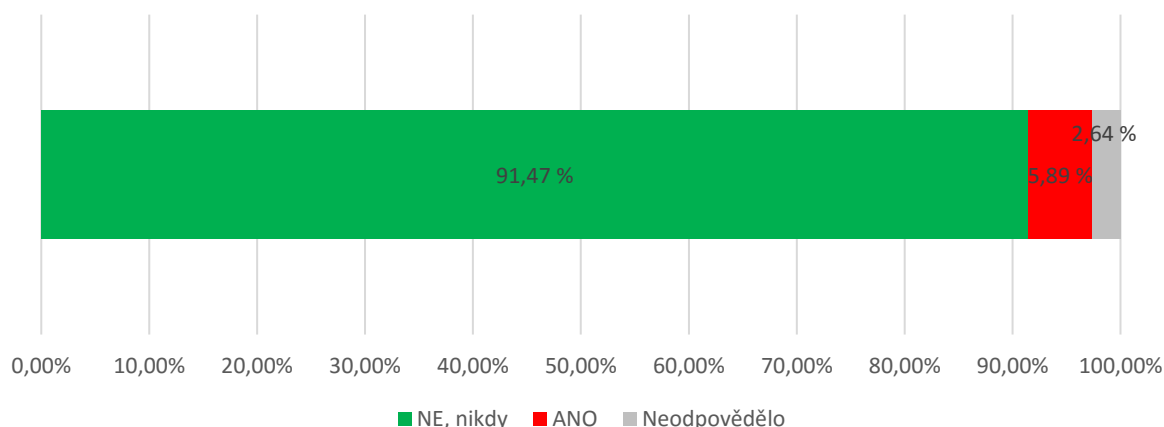

n = 4878

Sexting ve formě **rozesílání vlastních intimních fotografií provozuje 15,37 %** českých dětí. 72 % z nich pak intimní fotografie sdílí zřídka, zbývajících 28 % pak své vlastní intimní fotografie poskytuje ostatním v prostředí internetu často. Své intimní fotografie rozeslalo 53,75 % dívek a 46,25 % chlapců.

Je zajímavé sledovat, zdali se sexting objevuje i u dospělých osob starších 18 let, které se do našeho výzkumu také zapojily a jejichž data jsme z výsledků výzkumu vyřadili. V tomto místě však považujeme upozornit na to, že podle našeho výzkumu sexting ve formě odesílání intimní fotografie provozovalo 40 % osob ve věku 18-25 let (98 osob z 234).

Graf 7 Sexting s využitím videa – odeslání jiné osobě

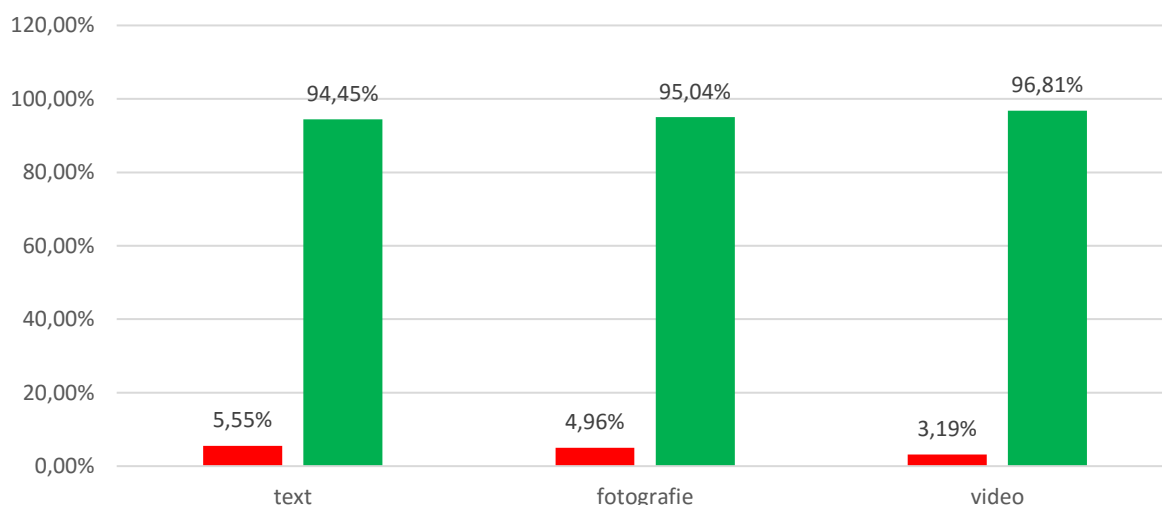

n = 4878

Svá vlastní **intimní videa odesílá v online prostředí přibližně 6 % českých dětí** (287 dětí z 4878). Častěji pak intimní videa odesílají chlapci (64,91 %) než dívky.

Dětští uživatelé internetu však intimní materiály také sdílejí – a to především prostřednictvím sociálních sítí.

Graf 8 Sexting – sdílení vlastních intimních materiálů v kyberprostoru

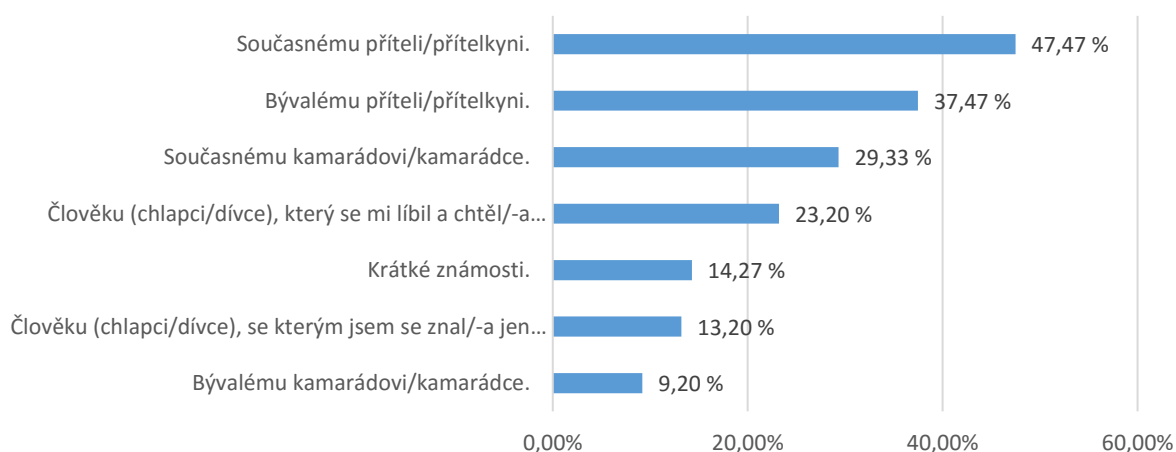
n = 4878

Poznámka: Červené sloupce označují počty dětí, které v online prostředí dobrovolně sdílejí své vlastní intimní materiály.

5.1.4 Komu děti intimní materiály odesílají

Velmi důležitou otázkou je, komu vlastně děti intimní materiály odesílají a z jakého důvodu.

Graf 9 Komu jsi poslal/a svou „sexy, erotickou“ fotografii nebo video, na kterých jsi částečně či zcela svlečený/nahý?

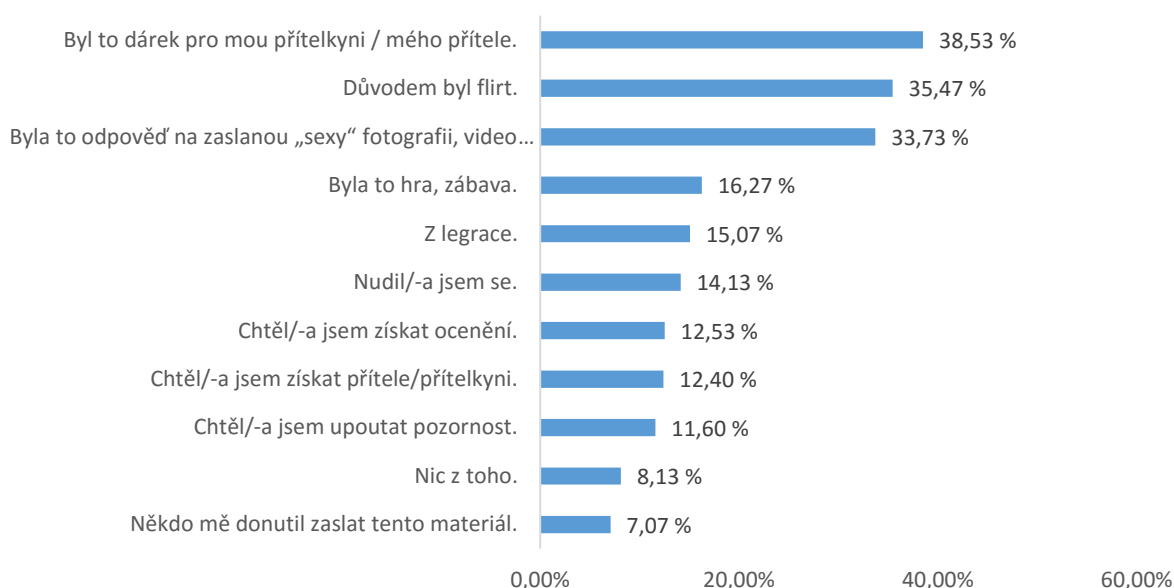

5.1.5 Motivace pro provozování sextingu – skutečnost

Děti sexting provozují především v rámci partnerských vztahů – intimní materiály jsou vnímány často jako „dárky“ pro přítelkyni či přítele, případně jako odpovědi na tyto dárky. Intimní materiály jsou využívány také v rámci flirtování – ve více než třetině případů (35,47 %) byl intimní materiál využit právě pro tento účel.

Méně často jsou pak intimní materiály odesílány z legrace či nudy, případně z potřeby získat v online prostředí ocenění. **Alarmující je, že více než 7 % dětí provozujících sexting bylo k tomuto jednání donuceno jinou osobou a intimní materiál nebyl odeslán dobrovolně.**

Graf 10 Z jakého důvodu děti zasílají své intimní fotografie a videa jiným uživatelům internetu

n = 750

5.1.6 Dítě jako příjemce intimních materiálů

V našem výzkumu jsme se zaměřili také na to, zda děti odstávají od ostatních uživatelů intimní materiály, tj. zdali jsou do sextingu zapojeni jako příjemci (nikoli odesílatelé či šířitelé) eroticky laděných fotografií a videí.

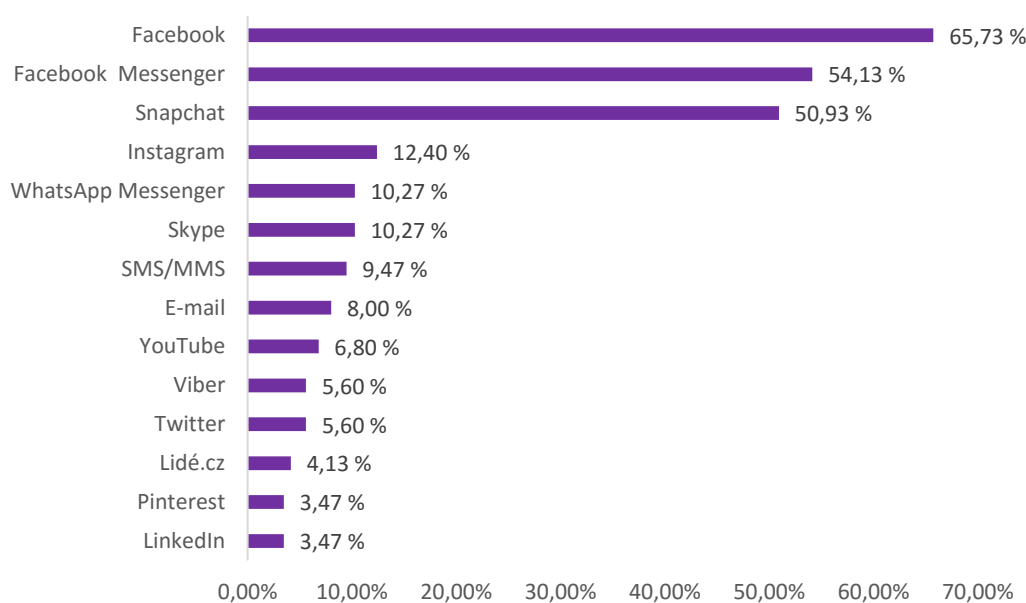
Více než 40 % dětí (40,96 %) potvrdilo, že v prostředí internetu obdrželo od jiné osoby provokativní erotickou či pornografickou fotografii, na které je někdo částečně svlečený nebo úplně nahý.

Pětina dětí (21,51 %) rovněž potvrdila, že od svého internetového známého obdržela erotické či pornografické video.

5.1.7 Nástroje pro realizaci sextingu

Mezi nástroji využívanými pro sdílení intimních materiálů v prostředí internetu zcela jasně dominuje sociální síť Facebook, kterou pro sexting využilo více než 65,73 % dětí provozujících sexting. Hned na druhém místě však nalézáme Facebook Messenger (54,13 %) následovaný stále populárním Snapchatem (50,93 %). Tyto tři služby/nástroje zcela dominují. S velkým odstupem se v pomyslném žebříčku popularity umístil Instagram, WhatsApp a Skype, následován tradičními SMS, e-maily apod.

Graf 11 Nástroje, využívané pro provozování sextingu

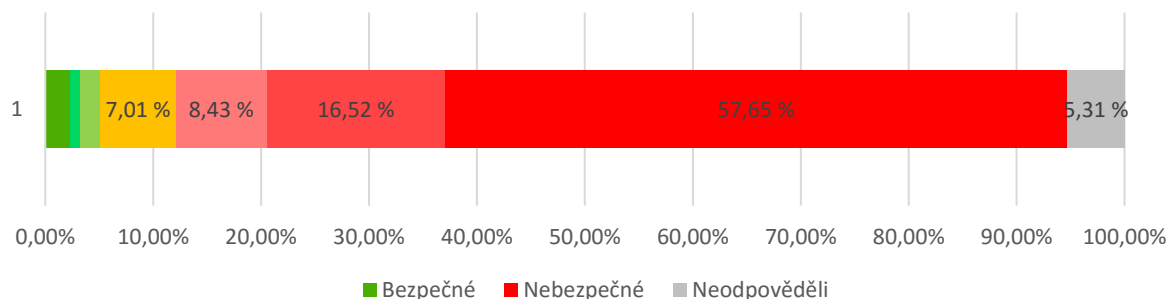

n = 750

5.1.8 Je sexting rizikový?

V našem výzkumu jsme rovněž zjišťovali, zdali děti vnímají sexting jako bezpečný, nebo spíše rizikový fenomén. Naprostá **většina respondentů vnímá sexting jako vysoce rizikový fenomén**, na naší škále označilo sexting jako velmi rizikový více než 74 % dětských respondentů. Za bezpečný jej považuje pouze 5 % dětí.

Graf 12 Vnímání rizik spojených se sextingem

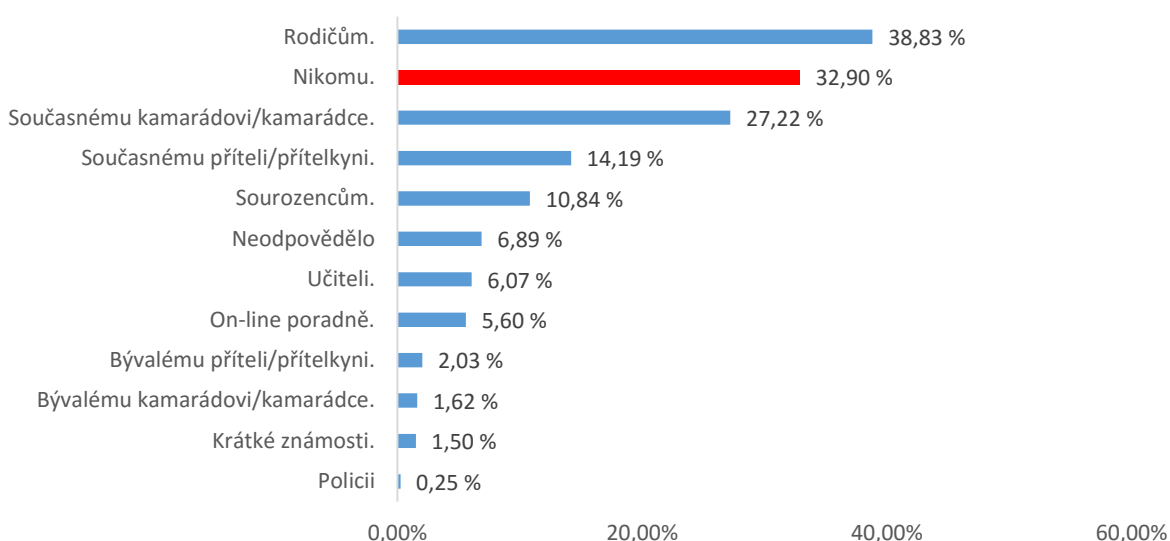

n = 4878

5.1.9 Koho by dítě kontaktovalo v situaci, kdy byl jeho intimní materiál zneužit

V případě, ve kterém dojde ke zneužití intimní fotografie dítěte (např. intimní fotografie začne být šířena online prostředím, dítě je s pomocí intimního materiálu vydíráno apod.), se svým **rodičům dítě svěří pouze v 38,8 % případů**. Alarmující je také to, že **téměř třetina dětí (32,9 %) neřekne o svém problému nikomu**. Dítě se přirozeně stydí a nechce, aby se o sextingu dozvěděla veřejnost a aby se stalo terčem nežádoucí pozornosti, ponižování či dokonce šikany.

Graf 13 Koho by dítě kontaktovalo v situaci, kdy byl jeho intimní materiál zneužit

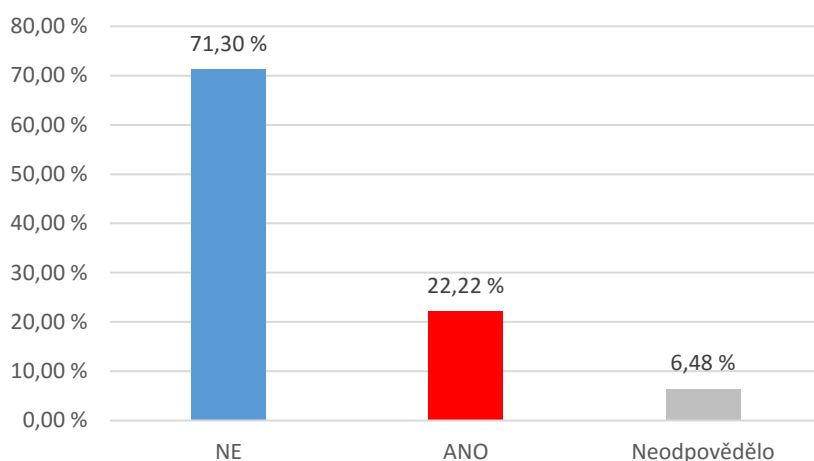
n = 4878

5.1.10 Sexting a webkamery

Mezi nástroje, které děti používají ke komunikaci v online prostředí, patří také webkamery. Webkamery jsou využívány také k sextingu, proto jsme se zaměřili na to, zda se dítě někdy před webkamerou obnažovalo a zda se někdo před dítětem na webkameře obnažoval.

Před webkamerou se obnažuje 3,87 % dětí z našeho výzkumného souboru (189 z 4878 dětí). Stejně tak nás zajímalo, zda se před dítětem na webkameře obnažoval někdo jiný. Zde již narazíme na velmi zajímavé informace – **22,2 % dětí potvrdilo, že se před nimi někdo obnažoval prostřednictvím webkamery.**

Graf 14 Obnažoval se před tebou někdo na webkameře?

n =

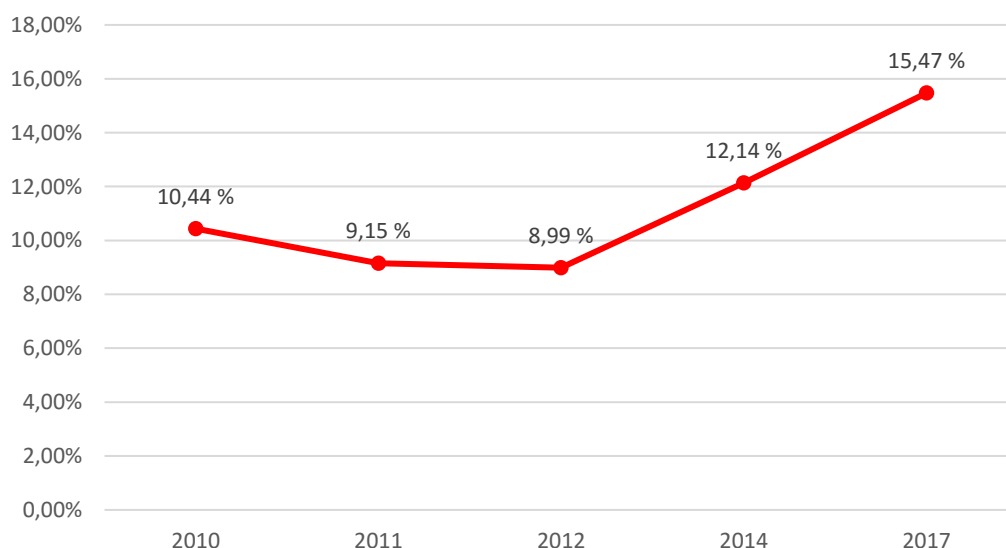
5.1.11 Představy dětí o právní rovině sextingu

V našem výzkumu jsme se zaměřili také na to, jako představu mají děti o právní rovině sdílení intimní materiálů v online prostředí. 30,61 % dětí si myslí, že pořizování vlastních erotických fotografií a videí osobám mladším 18 let není zákonem zakázáno, 31,49 % dětí si myslí, že je toto zakázáno pouze osobám mladším 15 let a 31,51 % si myslí, že je toto zakázáno všem osobám mladším 18 let.

5.1.12 Vývoj sextingu v populaci českých dětí (2010-2017)

V porovnání s daty ze sady výzkumů Nebezpečí internetové komunikace 1-5 Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci lze konstatovat, že sexting mezi dětmi trvale roste (v porovnání s rokem 2012 nárůst o 41,8 % na současných 15,47 %).

Graf 15 Vývoj sextingu v populaci českých dětí 2010-2017 (odesílání)

5.1.13 Shrnutí

Sexting je u českých dětí poměrně hodně rozšířen, provozuje jej více než 15 % dětí (od 8 do 17 let věku).

V případě, že se dítě dostane do problémů spojených se sextingem, rodičům o tom řekne pouze v 38 % případů, v 32,9 % případů o tom neřekne nikomu. Mezi jeho důvěrníky pak patří především jeho kamarádi.

Více než pětina dětí (22,2 %) zažila situaci, kdy se před nimi na webkameře obnažovala jiná osoba (např. prostřednictvím erotického videochatu).

Pro realizaci sextingu se nejčastěji používá Facebook, následovaný Facebook Messengerem a Snapchatem.

Více než 7 % dětí provozujících sexting bylo k tomuto jednání donuceno jinou osobou a intimní materiál nebyl této osobě odeslán dobrovolně.

Více než 40 % dětí (40,96 %) potvrdilo, že v prostředí internetu obdrželo od jiné osoby provokativní erotickou či pornografickou fotografii, na které je někdo částečně svlečený nebo úplně nahý.

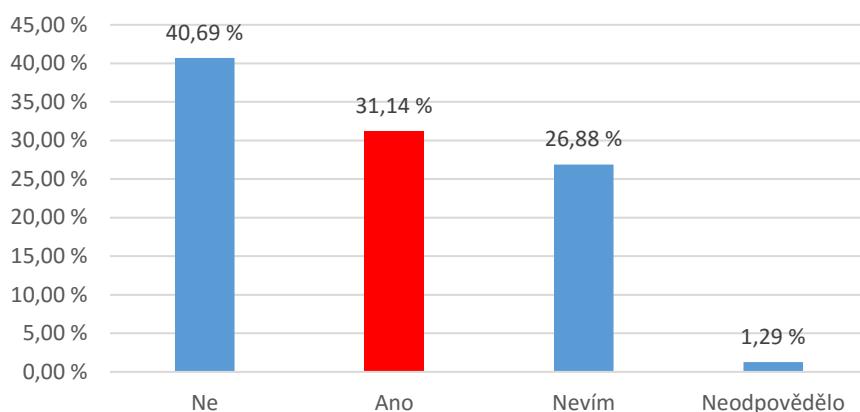
Pětina dětí (21,51 %) rovněž potvrdila, že od svého internetového známého obdržela erotické či pornografické video.

5.2 Rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru

5.2.1 Online přátelství v prostředí sociálních sítí

Děti v online prostředí běžně komunikují s lidmi, které neznají osobně a nemají ověřenou jejich identitu. Komunikaci s cizími lidmi přiznává téměř polovina dětí (48,59 %) z našeho souboru. Děti komunikují především prostřednictvím sociálních sítí, ve kterých navazují tzv. online přátelství. V našem výzkumu jsme se zaměřili na to, zdali by si přidali do přátel (dle profilové fotografie či fotografií v galerii) přitažlivého chlapce či dívku, kteří by je požádali o přátelství. Žádosti o přátelství by vyhověla téměř třetina dětí (31,1 %).

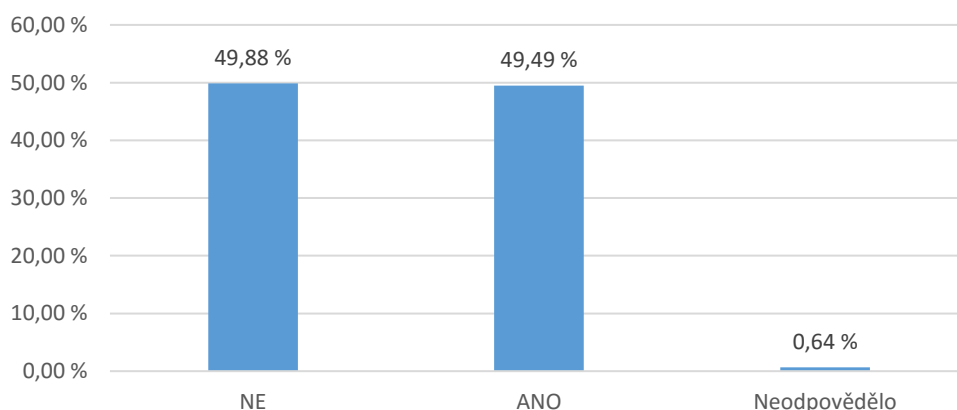
Graf 16 Přidal by sis do přátel na Facebooku přitažlivého chlapce/dívku, který/á tě požádal o přátelství?

n = 4878

Zajímalo nás také, zda by si dítě v online prostředí ověřilo identitu svého známého (třeba spolužáka, kamaráda z reálného světa), který by jej požádal o přátelství = přidání mezi přátele. Identitu kamaráda by si ověřila přibližně polovina dětí, využila by k tomu např. SMS, Skype, Messenger či jiný komunikační nástroj.

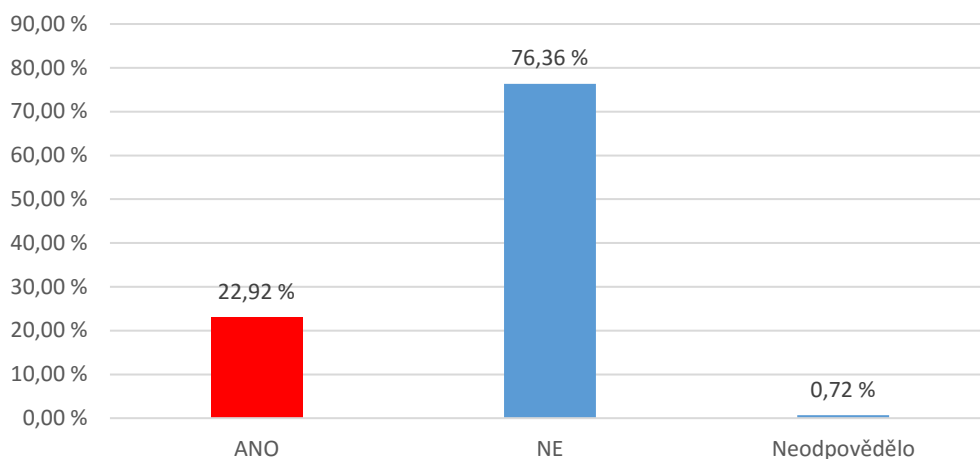
Graf 17 Ověření identity známého (spolužáka, kamaráda z reálného světa) v online prostředí v případě žádosti o přátelství

n = 4878

Podle výzkumů Nebezpečí internetové komunikace I-V (Kopecký, Szotkowski, & Krejčí, 2012, 2014a, 2015) realizovaných v minulých letech dětští uživatelé zažívají situace, ve kterých je online přátele přesvědčují, aby nikomu neřekli, o čem se spolu baví. Zajímalo nás, jak moc jsou tyto žádosti o utajení komunikace mezi dětskými uživateli rozšířeny.

Graf 18 Chtěl po tobě někdy tvůj internetový známý, abys nikomu neřikal, že se spolu bavíte a o čem se spolu bavíte?

n = 4878

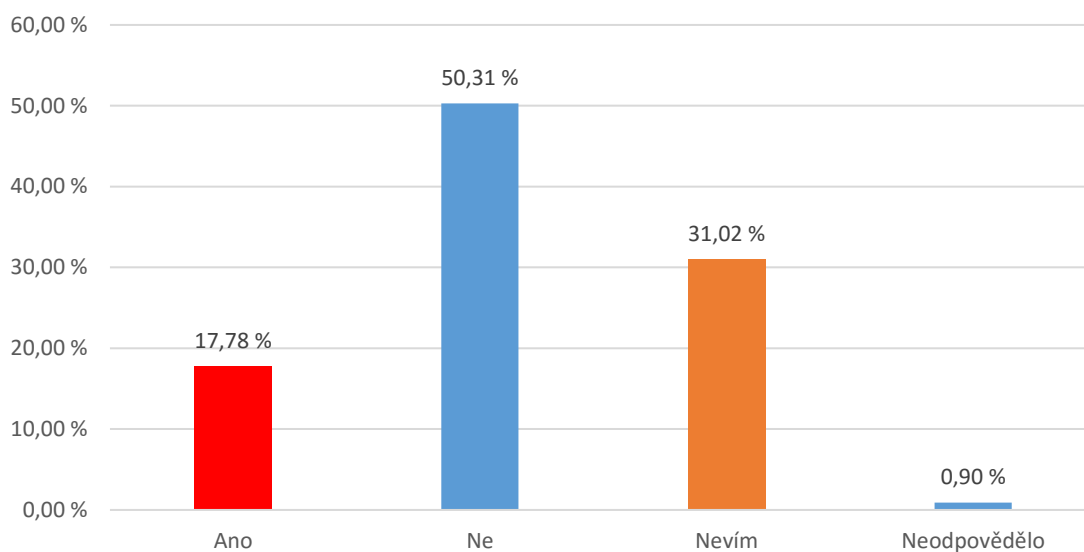
Téměř čtvrtina dětí (22,92 %) potvrdila, že byla svým internetovým kamarádem požádána o utajení jejich komunikace. Lze však rovněž předpokládat, že děti na internetu komunikují s jinými dětmi a mohou po nich požadovat totéž. 21,2 % respondentů také potvrdilo, požadovali po svých internetových kamarádech utajení komunikace.

5.2.2 Osobní schůzky v reálném světě

Samostatná část našeho výzkumu byla zaměřena na osobní schůzky s internetovými kamarády a známými – zajímalo nás, jak by dítě reagovalo v případě žádosti o setkání v reálném světě, a také, zda na schůzku v internetovém kamarádem skutečně dorazilo.

Pokud by bylo dítě požádáno o schůzku v reálném světě svým kamarádem z internetu, **v 50,3 % by dítě schůzku odmítlo.** Zbýlá část by pak na schůzku buď šla (17,78 %), nebo v tuto chvíli neumí říci, jak by se rozhodla (31,02 %). O schůzce by děti řekly svým rodičům (58,63 %), kamarádům nebo sourozencům mladším 18 let (28,25 %), případně vůbec nikomu (10,39 %).

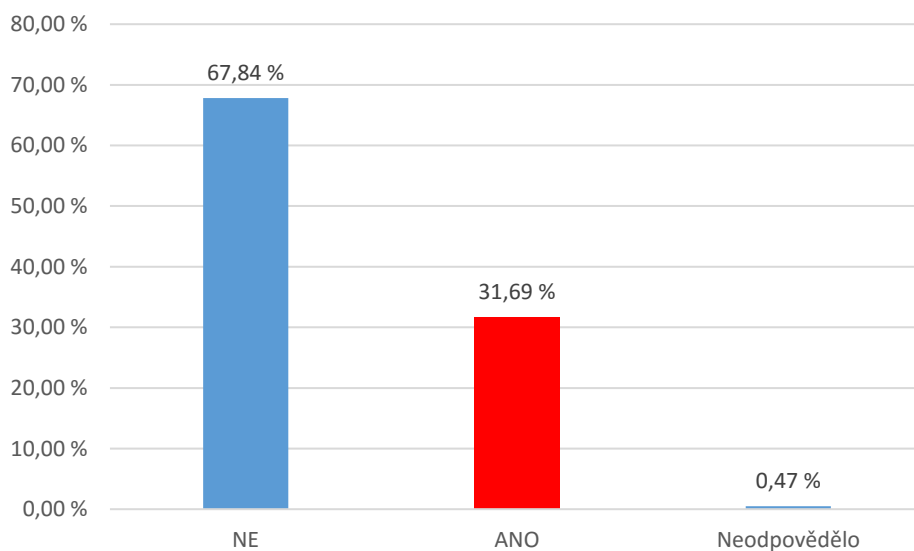
Graf 19 Kdyby tě tvůj internetový známý požádal o schůzku v reálném světě, šel/šla bys na ní?

n = 4878

Dále nás zajímalo, kolik dětí bylo ve skutečnosti na osobní schůzku pozváno a kolik na ni opravdu dorazilo. **Pozvání na schůzku v reálném světě potvrdilo 31,69 % dětí.** Z nich na schůzku dorazila pětina, 20,48 %.

Graf 20 Pozval tě někdy tvůj internetový známý/kamarád na schůzku v reálném světě?

n = 4878

Na osobní schůzky v reálném světě zvou své internetové přátele také samotné děti – 20,58 % dětí potvrdilo, že pozvalo svého internetového kamaráda či kamarádku na osobní schůzku.

5.2.3 Využívání webkamer v rámci komunikace a online seznamování

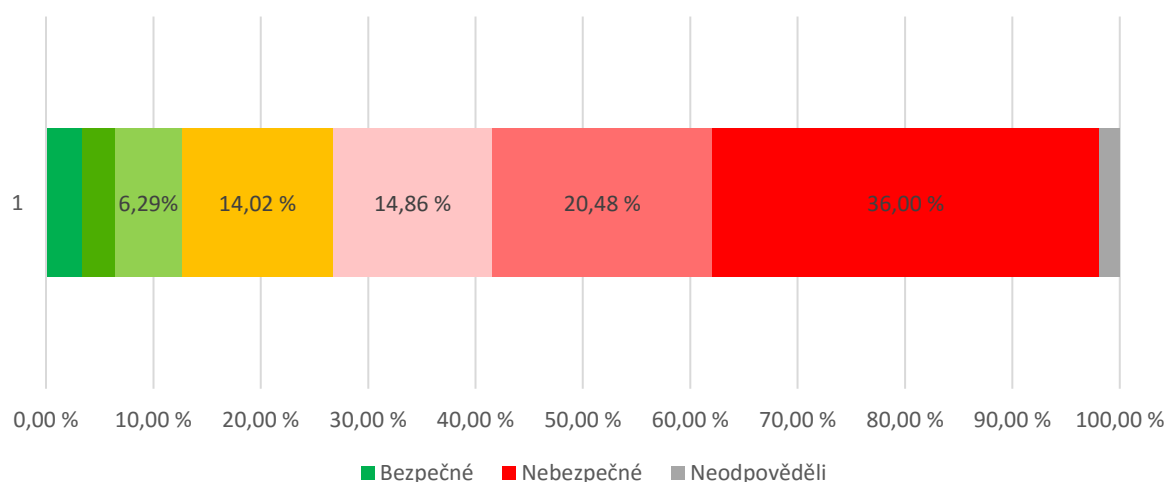
Děti v rámci online komunikace používají také webkamery, přičemž 12 % dětí (626 z 4878) potvrzuje, že prostřednictvím webkamery komunikuje s neznámými lidmi. 30,69 % dětí bylo rovněž v rámci online komunikace požádáno, aby si zapnuli webkameru.

Téměř 40 % českých dětí (39,52 %) navštěvuje různé druhy videochatů, jako je např. Omegle, ChatRoulette apod. V rámci videochatu **se rovněž setkávají se sexuálním obsahem - toto potvrzuje téměř 31 % dětí** (někdo se před nimi prostřednictvím webkamery obnažoval). Žádosti o komunikaci prostřednictvím webkamery by vyhovělo přibližně 16 % dětí.

5.2.4 Vnímání rizik spojených s komunikací a osobními schůzkami

Komunikaci s neznámými lidmi vnímá jako rizikovou přibližně 40 % dětí (39,81 %). Osobní schůzky s online přáteli hodnotí jako nebezpečné více než 71 % respondentů.

Graf 21 Rizika spojená s osobními schůzkami s uživateli internetových služeb

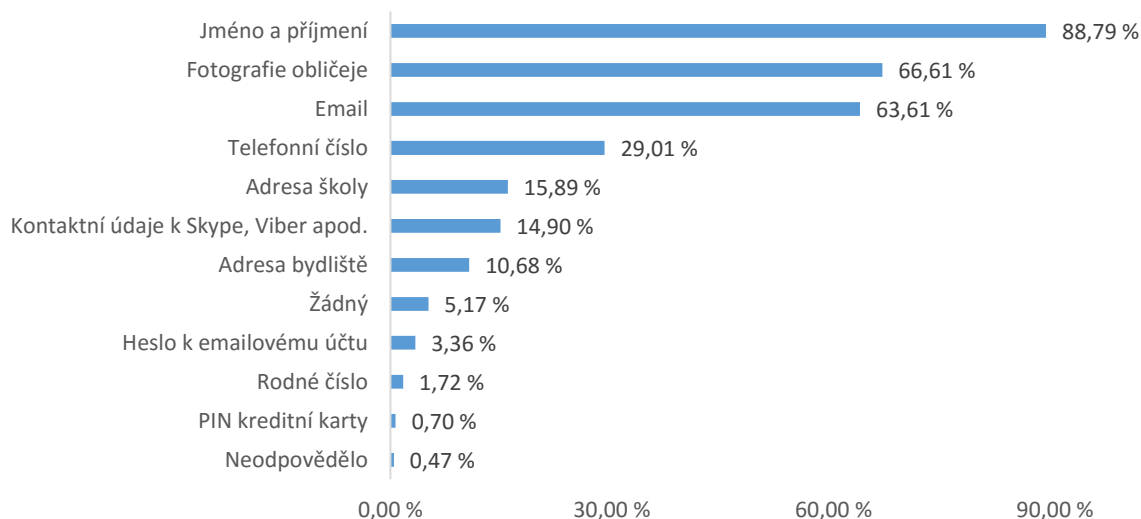

5.3 Děti v prostředí internetu

5.3.1 Které osobní údaje děti v prostředí internetu sdílejí

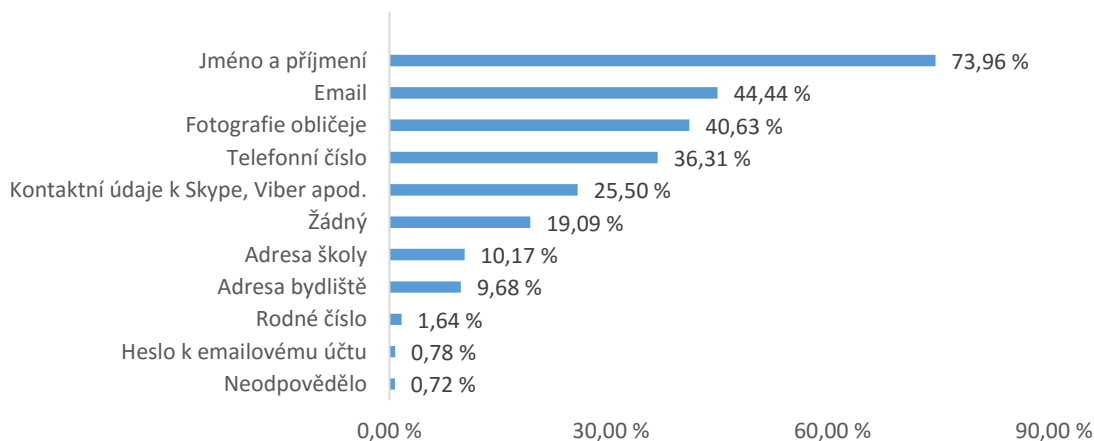
Děti v prostředí internetu sdílejí celou řadu osobních údajů, běžně např. jméno a příjmení, fotografii obličeje, svůj kontaktní email či telefonní číslo.

Graf 22 Osobní údaje zveřejněné dětmi v prostředí internetu

n = 4878

Graf 23 Osobní údaje, které jsou děti ochotny sdělit kamarádům z internetu

n = 4878

5.3.2 Žádosti o citlivé osobní údaje

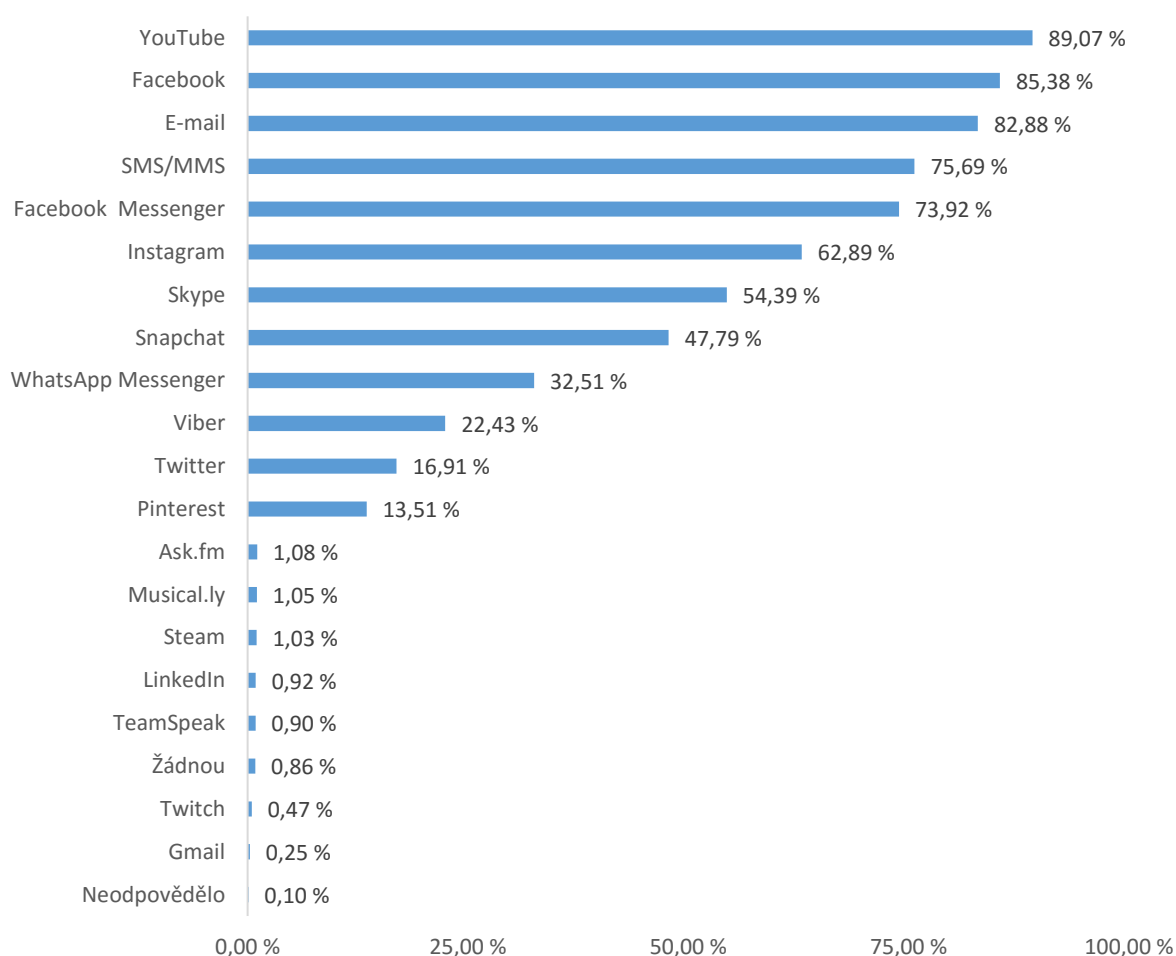
Mezi nejcitlivější a také nejvíce zneužitelné osobní údaje dětí patří především fotografie či videozáznam obličeje, případně fotografie či videozáznam obnaženého těla. **Žádost o zaslání fotografie obličeje od svého internetového kamaráda (kterého zná dítě pouze z internetu) obdržela přibližně třetina dětí (31,28 %, 1526 z 4878).** V téměř 18 % pak dítě žádosti vyhovělo a neznámému svou vlastní fotografii obličeje odeslalo. Přibližně 42 % dětí je přesvědčeno, že zveřejňování fotografií obličeje může být riskantní.

16,7 % dětí rovněž potvrdilo, že po nich chtěl jejich internetový kamarád intimní fotografii (obnažené tělo). Této žádosti vyhovělo 20,6 % z oslovených dětí (celkem 168 z 815 oslovených).

5.3.3 Které internetové služby české děti využívají

Děti v prostředí internetu využívají velké množství online služeb. Na prvním místě našeho žebříčku se poprvé v historii našich výzkumů objevil server YouTube, který pravidelně navštěvuje a sleduje více než 89 % dětí. Návštěvnost YouTube je úzce propojena s rozmachem fenoménu tzv. youtuberů a youtuberingu. Na druhém místě je pak sociální síť Facebook, kterou aktivně využívá 85 % dětí. Na dalších místech se pak objevuje e-mail, SMS/MMS, messengery apod.

Graf 24 Nejčastější online služby využívané využívané dětmi

n = 4878

5.3.4 Kde mají děti umístěn počítač

Více než polovina dětí (56 %) má počítač umístěn ve vlastním dětském pokoji, který s nikým jiným nesdílí. Zhruba 20 % dětí má pak počítač v pokoji, který sdílí se sourozencem. 12,71 % dětí má počítač umístěn v obývacím pokoji.

5.3.5 Regulace práce s počítačem

Více než polovina dětí (60,02 %) dětí potvrdila, že nemá svými rodiči limitován čas trávený u počítače/na internetu. Regulaci času potvrdilo pouze 39,28 % dětí.

Stejně tak téměř 80 % dětí potvrdilo, že nemají rodiči omezen přístup k některým internetovým stránkám. Omezování přístupu ke konkrétním webovým službám potvrdilo pouze 20 % dětí. To však neznamená, že by dítě skutečně nemělo přístup k internetu regulován, pouze o tom nemusí vědět.

5.4 Děti a vzdělávání

Poslední část naší výzkumné zprávy věnujeme tomu, zdali jsou děti systematicky v oblasti rizikového chování v prostředí internetu vzdělávány – a to prostřednictvím školy, rodiny či jiných institucí a osob.

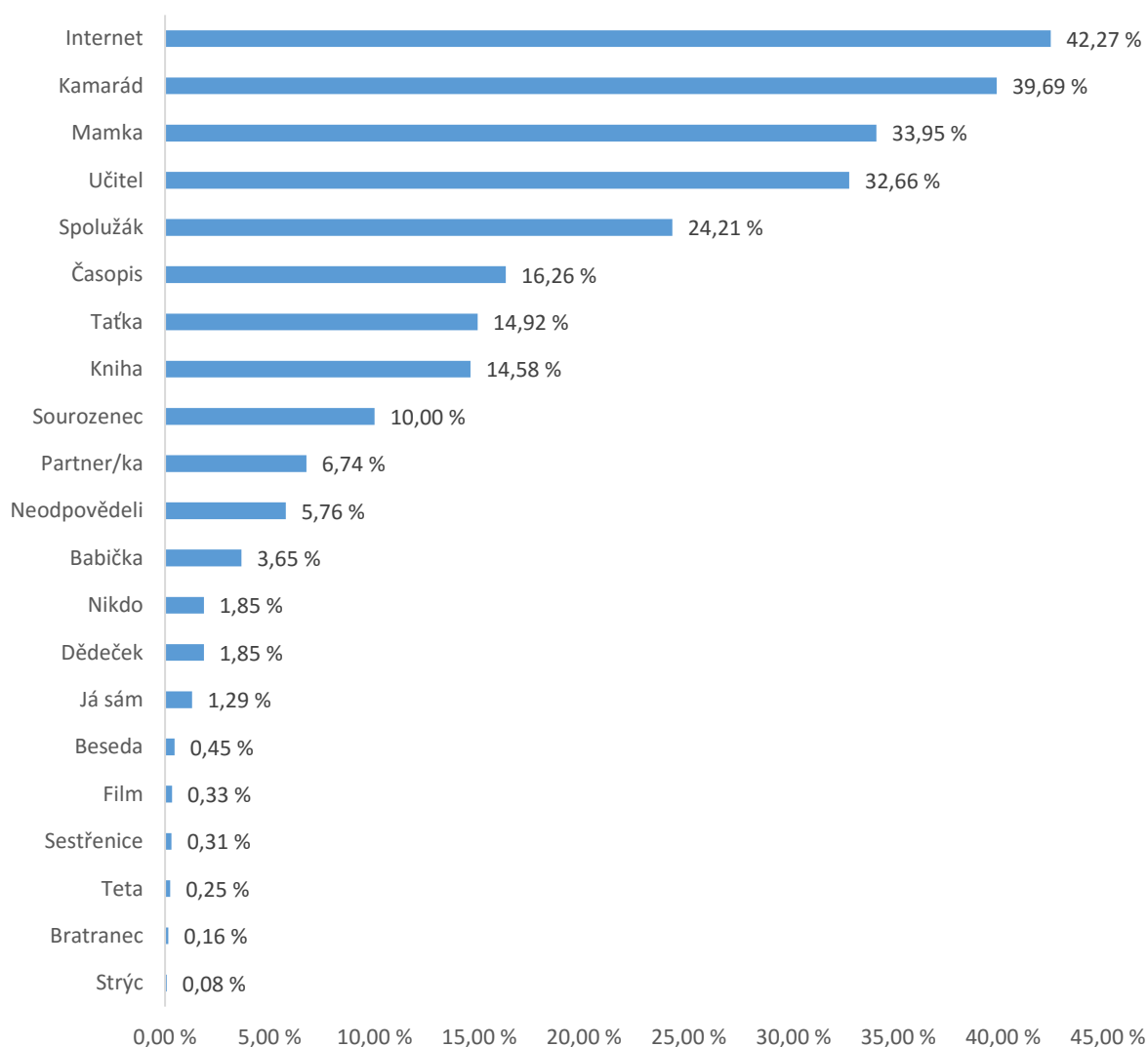
5.4.1 Preventivní vzdělávací akce

Téměř 80 % dětí (79,66 %) potvrdilo, že absolvovali preventivní besedu zaměřenou na vybraná rizika spojená s internetem.

5.4.2 Sexuální výchova a poučení o sexu

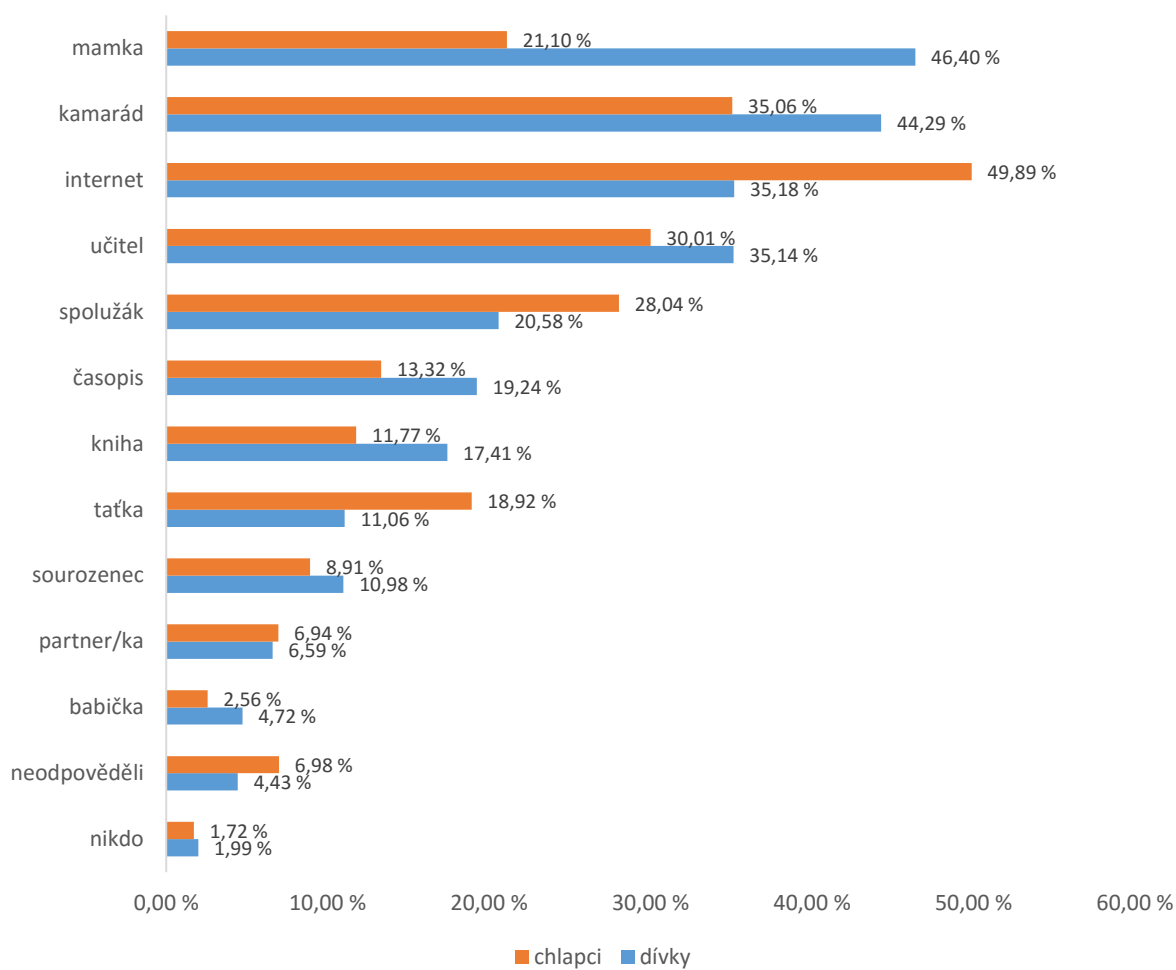
Polovina dětí (49,26 %) potvrdila, že absolvovala v prostředí základní školy výuku sexuální výchovy. 73,8 % dětí rovněž potvrdilo, že bylo poučeno o sexu.

Graf 25 Kdo dítě poučil o sexu?

Když se na získaná data podíváme z pohledu pohlaví, zjistíme velké rozdíly mezi dívkami a chlapci: **hlavním zdrojem informací o sexu je pro dívky především matka (46,4 %)**, pro chlapce však toto neplatí – **hlavním zdrojem informací o sexu je pro chlapce internet (49,89 %)**, s matkou oblast sexu řeší pouze 20 % chlapců.

Graf 26 Kdo dítě poučil o sexu – dívky vs. chlapci

6. Shrnutí výzkumu

Výzkum Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru zrealizovaný Centrem prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci ve spolupráci se společností O2 Czech Republic odhaluje **vysoký nárůst počtu dětí, které v prostředí internetu odesílají jiným osobám své vlastní intimní materiály a provozují tak tzv. sexting**. Intimní materiály pak jiným osobám odesílá více než 15 % českých dětí. Příčin může být celá řada – posun ve vnímání lidské sexuality, změna ve fungování partnerských vztahů v online prostředí, konformita, nedostatečná prevence (ze strany rodičů i školy) a také nevhodné vzory, které děti napodobují.

Téměř 40 % českých dětí (39,52 %) navštěvuje různé druhy videochatů, jako je např. Omegle, ChatRoulette apod. V rámci videochatu **se rovněž setkávají se sexuálním obsahem – toto potvrzuje téměř 31 % dětí** (někdo se před nimi prostřednictvím webkamery obnažoval). Žádosti o komunikaci prostřednictvím webkamery by vyhovělo přibližně 16 % dětí.

Děti v online prostředí běžně komunikují s lidmi, které neznají osobně a nemají ověřenou jejich identitu. Komunikaci s cizími lidmi přiznává téměř polovina dětí (48,59 %) z našeho souboru. Pokud by bylo dítě požádáno o schůzku v reálném světě svým kamarádem z internetu, **v 50,3 % by dítě schůzku odmítlo**. Zbylá část by pak na schůzku buď šla (17,78 %), nebo v tuto chvíli neumí říci, jak by se rozhodla (31,02 %). **Pozvání na schůzku v reálném světě potvrdilo 31,69 % dětí**. Z nich na schůzku dorazila pětina, 20,48 %.

Děti v prostředí internetu sdílejí celou řadu osobních údajů, běžně např. jméno a příjmení, fotografii obličeje, svůj kontaktní email či telefonní číslo. Mezi nejcitlivější a také nejvíce zneužitelné osobní údaje dětí patří především fotografie či videozáznam obličeje, případně fotografie či videozáznam obnaženého těla. **Žádost o zaslání fotografie obličeje od svého internetového kamaráda (kterého zná dítě pouze z internetu) obdržela přibližně třetina dětí (31,28 %, 1526 z 4878)**.

Více než polovina dětí (60,02 %) dětí potvrdila, že nemá svými rodiči limitován čas trávený u počítače/na internetu. Regulaci času potvrdilo pouze 39,28 % dětí. **Stejně tak téměř 80 % dětí potvrdilo, že nemají rodiči omezen přístup k některým internetovým stránkám**. Omezování přístupu ke konkrétním webovým službám potvrdilo pouze 20 % dětí. To však neznamená, že by dítě skutečně nemělo přístup k internetu regulován, pouze o tom nemusí vědět.

7. Použitá literatura

- Benotsch, E. G., Snipes, D. J., Martin, A. M., & Bull, S. S. (2013). Sexting, substance use, and sexual risk behavior in young adults. *Journal of Adolescent Health, 52*(3), 307–313. <http://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2012.06.011>
- Curnutt, H. (2012). Flashing Your Phone: Sexting and the Remediation of Teen Sexuality. *Communication Quarterly*.
- Dake, J. A., Price, J. H., Maziarz, L., & Ward, B. (2012). Prevalence and Correlates of Sexting Behavior in Adolescents. *American Journal of Sexuality Education*.
- Gordon-Messer, D., Bauermeister, J. A., Grodzinski, A., & Zimmerman, M. (2013). Sexting among young adults. *Journal of Adolescent Health, 52*(3), 301–306.
- Jolicoeur, M., & Zedlewski, E. (2010). *Much ado about sexting*. [S.l.]: National Institute of Justice.
- Kopecký, K. (2012). Sexting among Czech preadolescents and adolescents. *New Educational Review, 28*(2), 39–48. Retrieved from <http://www.scopus.com/inward/record.url?eid=2-s2.0-84864819528&partnerID=tZOtx3y1>
- Kopecký, K., Szotkowski, R., & Krejčí, V. (2012). *Nebezpečí internetové komunikace 3*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Kopecký, K., Szotkowski, R., & Krejčí, V. (2014a). *Nebezpečí internetové komunikace IV*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Kopecký, K., Szotkowski, R., & Krejčí, V. (2014b). *Risks of Internet Communication IV* (1st ed.). Olomouc: Palacký University Olomouc. Retrieved from http://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/doc_download/60-risks-of-internet-communication-iv
- Kopecký, K., Szotkowski, R., & Krejčí, V. (2015). *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. (L. Ludíková, Ed.) (1st ed.). Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. <http://doi.org/10.5507/pdf.15.24448619>
- Sadhu, J. M. (2012). Sexting: The impact of a cultural phenomenon on psychiatric practice. *Academic Psychiatry, 36*(1), 76–81.

8. Citace

Výsledky našeho výzkumu odhalují velký nárůst počtu případů sextingu (sdílení vlastních intimních materiálů v prostředí internetu) v populaci českých dětí (od 8 do 17 let věku) – během posledních pěti let se prevalence sextingu zvýšila o více než 41 % na současných 15,47 %. Děti provozování sextingu před rodiči úzkostlivě tají, stejně tak nechtějí s rodiči řešit případné problémy, které jim sexting může přinést. Sexting je přitom vysoce rizikový jev, který může dítěti způsobit vážné problémy – dítě se může stát obětí kyberšikany, vydírání, vyhrožování, stejně tak může sexting ohrozit jejich budoucí kariéru. Nárůst sextingu se pak odráží také v počtech případů, které řeší jak poradna projektu E-Bezpečí, tak i policie ČR.

Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D. (Univerzita Palackého v Olomouci)

Sexting jako specifický komunikační jev realizovaný v prostředí internetu spočívá v odesílání intimního materiálu v podobě textových zpráv, fotografií nebo videí. Lze jej označit za jev velmi rizikový, obzvláště u dětské populace, kde může být průvodním jevem dalších nebezpečných fenoménů, jako jsou například kybergrooming, kyberšikana aj. Příčinu nárůstu sextingu v populaci českých dětí je možno spatřovat hned v několika oblastech. Primární důvod ale vidíme v akceleraci vývoje moderních technologií a internetových služeb, které šíření sextingu velmi napomáhají, a nezanedbatelný podíl také spatřujeme v často opomíjené nebo nedostatečně realizované sexuální výchově a prevenci, což zčásti potvrzují i naše aktuální výzkumná data.

PhDr. René Szotkowski, Ph.D. (Univerzita Palackého v Olomouci)

Jednoznačně se množí případy sdílení intimních materiálů dětí, to lze dokladovat navýšeným počtem prověřovaných případů Policií ČR na celém území ČR. Útočník dítě umí manipulovat, láká další a další materiál, slibuje dárky, následně pak přechází k vážným výhrůžkám a vydírání, čímž dětem dokáže způsobit nemalou psychickou újmu, v některých případech i fyzickou. Dítě má dva světy - ten virtuální umí ovládat, ale neumí se v něm chovat. Jediný a neúčinnější způsob, jak dostat rizika internetu do povědomí je PREVENCE.

kpt. Bc. Pavel Schweiner (Policie ČR, KŘPOL)

Problematiku bezpečí dětí v online prostředí bedlivě sledujeme. Výsledky výzkumu potvrzují, že edukace, prevence a okamžitá reakce jsou základem úspěchu v boji s nástrahami, které na internetu na děti číhají.

Rádi bychom podnikli i další kroky směrem k většímu bezpečí dětí na internetu a hledáme tak další projekty, které budou dávat smysl a posunou nás opět o krok dál. I naše nová řešení jako O2 Smart Box přispívají ke kontrole domácích zařízení a jejich bezpečí.

Tomáš Minka (odborník na IT bezpečnost, O2 Czech Republic)

Na jedné straně stojí edukace, která dětem pomáhá rozlišit, co již není standardní chování. Stejně důležité ale je, aby se měly na koho obrátit, pokud se jim cokoliv závažného děje, ať v reálném světě nebo na internetu. Proto dlouhodobě v O2 podporujeme projekty, jako je Linka bezpečí nebo E-Bezpečí, které vedle vzdělávacích aktivit provozuje také online poradnu.“

Marie Mališková (CSR manažerka, O2 Czech Republic)

9. O realizátorech

9.1 Centrum prevence rizikové virtuální komunikace PdF UP

Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci (dále Centrum PRVoK) je certifikované univerzitní pracoviště orientované na rizikové formy komunikace dětí a dospělých v prostředí internetu. Zaměřuje se především na kyberšikanu, kyberstalking, kybergrooming, hoax a spam, sexting, sociální inženýrství v online prostředí, rizika sdílení osobních údajů v prostředí sociálních sítí a další nebezpečné komunikační jevy.

V oblasti výzkumu Centrum PRVoK realizuje jak základní, tak aplikovaný výzkum (včetně smluvního výzkumu). Orientuje se např. na rizikovou komunikaci dětí a sexuálních abuzérů, rizikové sdílení osobních údajů napříč jednotlivými komunikačními platformami, specifické formy kybernetických útoků využívajících webkamery (webcam trolling), odhalování falešných profilů, identifikaci podvodných eshopů a obchodních nabídek, rozpoznávání útočníků, podporu obětí apod.

V oblasti výzkumu, vzdělávání a intervence Centrum PRVoK spolupracuje s řadou firem, zejména s firmami O2 Czech Republic, Google, Seznam.cz, Vodafone, IBM, Allegro Group, ESET, ale také s Policií ČR, Národní centrálou proti organizovanému zločinu a dalšími institucemi. Další informace jsou k dispozici na www.prvok.upol.cz.

Kromě výzkumu Centrum realizuje národní projekt zaměřený na prevenci a edukaci v oblasti rizikového chování na internetu s názvem E-Bezpečí (www.e-bezpeci.cz), provozuje také online poradnu pro oběti internetových útoků (www.napisnam.cz), propojenou s Linkou bezpečí, Policií ČR, OSPOD a dalšími specializovanými institucemi.

Centrum rovněž realizuje řadu aktivit popularizujících pozitivní využívání moderních IT technologií ve vzdělávání a výzkumu, orientuje se např. na oblasti využívání 3D technologií (Google Cardboard, Oculus Rift, 3D skenování, Leap Motion, Google Glass) a 3D tisk.

V roce 2015 projekt E-Bezpečí zvítězil v národním kole Evropské ceny prevence kriminality.

10. Kontakty na realizátory

Pedagogická
fakulta

Univerzita Palackého
v Olomouci

Univerzita Palackého v Olomouci, Centrum PRVoK PdF UP

Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D. (kamil.kopecky@upol.cz, +420 777 146 808)

PhDr. René Szotkowski, Ph.D. (rene.szotkowski@upol.cz)

Centrum prevence rizikové virtuální komunikace
Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Žižkovo nám. 5, Olomouc, 77140

www.prvok.upol.cz | www.e-bezpeci.cz

facebook.com/ebezpeci

O2 Czech Republic a.s.

Tomáš Minka, odborník na internetovou bezpečnost O2

tomas.minka@o2.cz

Za Brumlovkou 266/2, 140 22, Praha 4

sponsoring@o2.cz

www.o2.cz